

**SVENSKA
ROVDJURSFÖRENINGEN**

Stängsla in dina tamdjur & bidra till biologisk mångfald!

Projektet främjar
samexistensen
mellan människor
och stora rovdjur och
finansieras av WWF

Varför stängsla?

Den biologiska mångfalden är en förutsättning för allt liv på jorden och forskare varnar nu för att ekosystem är nära kollaps. Det är mer viktigt nu än någonsin att bidra till en stark och frisk natur där rovdjuren har en betydelsefull roll.

Med **korrekt uppsatt stängsel** kan du avsevärt minska risken för angrepp från stora rovdjur och lösspringade hundar. Det innebär att tamdjuren skyddas samtidigt som behovet av skydds jakt på rovdjur minskar.

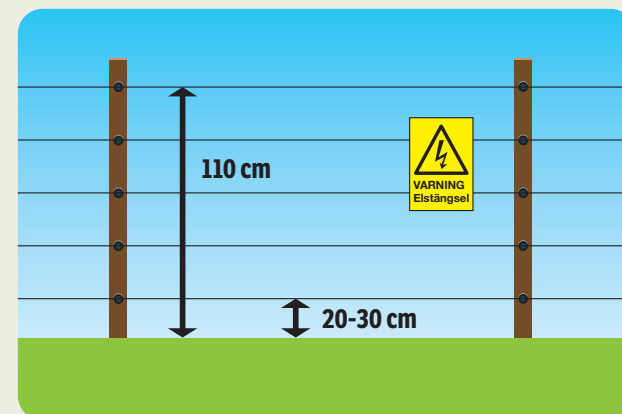
Stängsla rätt!

- **Rovdjursavvisande stängsel (RAS)** har visat sig utgöra ett gott skydd mot varg, björn och lösspringande hundar som kan orsaka stor skada i en djurbesättning.
- **Det behöver inte kosta skjortan**
Du kan ofta enkelt komplettera ditt befintliga fårnät med eltrådar. Se olika varianter av RAS på följande sida.
- **Förebygg med en ordentlig kyss**
Ett rovdjur som lyckats ta ett tamdjur kommer gärna tillbaka. En elektrisk spänning på minst 4 500 volt ger rovdjuret en sådan obehaglig upplevelse att det avbryter ett eventuellt angrepp.
- **Vargen kryper under**
För att förhindra angrepp från varg är det oerhört viktigt att den nedersta eltråden hålls fri från gräs och anpassas till svackor och diken, då vargen annars kan krypa under stängslet.

Effektiva stängslingsalternativ:

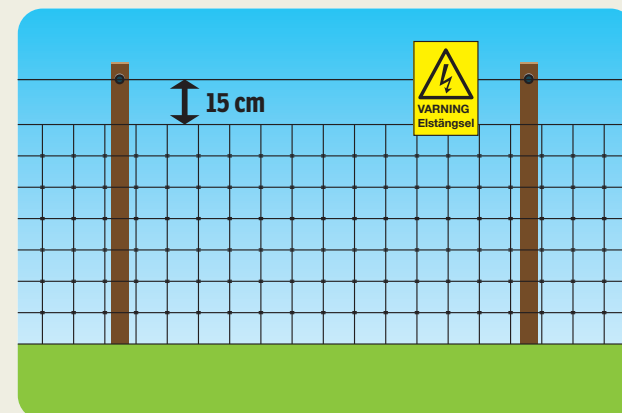
■ Fem-trådigt elstängsel

Ett fem-trådigt stängsel med hårt spända trådar är ett effektivt alternativ. Den översta eltråden ska placeras minst 110 cm från marken och den nedersta eltråden max 20-30 cm från marken.

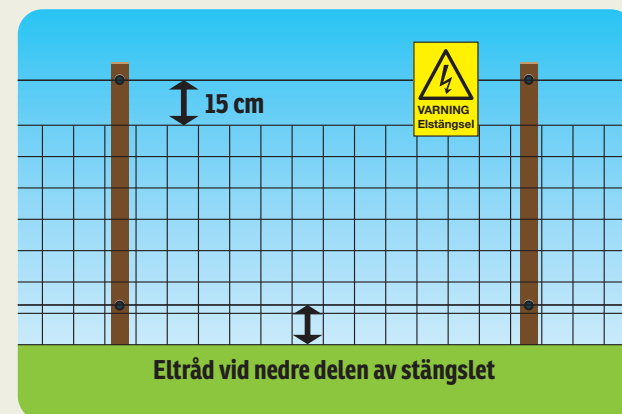
■ Fårnät med låsta knutar

För fårnät med låsta knutar räcker en eltråd som placeras 15 cm från översta delen av nätet.

■ Fårnät med olåsta knutar

För fårnät med olåsta knutar behöver man en eltråd 15 cm från översta delen av nätet samt en eltråd nertill på *insidan* av nätet. Detta för att inte tamdjuren ska pressa ut maskorna i nätet om de försöker nå gräs på utsidan.

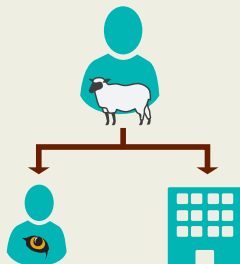

Stängslingsalternativen ovan bygger på Viltskadecenters rekommendationer. För fördjupad information samt aktuella rekommendationer, besök www.slu.se

Hur går processen till?

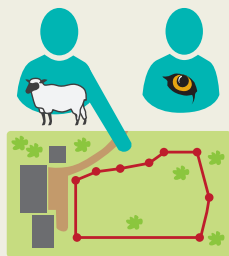
1

Djurägaren kontaktar Svenska Rovdjursföreningens stängslingsansvarige i sin region och söker samtidigt bidrag från Länsstyrelsen*.

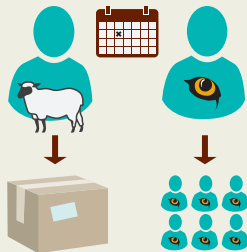
2

När bidraget är beviljat träffas djurägaren och stängslingsansvarige och gör upp en plan hur stängslet ska dras genom terrängen. Man granskar topografin, identifierar svagheter, bestämmer var hörnen ska placeras, var det behövs grindar, osv. Förutsättningarna kan skilja sig från gård till gård.

3

När planen är klar kallar stängslingsansvarige in volontärer och ett startdatum sätts. Under tiden beställer djurägaren hem det material som behövs.

4

Svenska Rovdjursföreningens volontärer och djurägaren påbörjar arbetet tillsammans. Vanligtvis tar stängslandet några helger att färdigställa, tidslinjen är beroende på hur topografin ser ut. Det är sedan viktigt att regelbundet hålla stängslet fritt från växtlighet så inte eltrådarna tappar i strömstyrka.

*Observera att man som djurägare behöver ha verksamheten igång i minst fem år för att inte riskera att bli återbetalnings-skyldig. Denna regel anser Svenska Rovdjursföreningen är ett stort hinder för äldre djurägare som vill stängsla men inte vet hur länge de vill/orkar hålla på med sin verksamhet. Svenska Rovdjursföreningen arbetar aktivt för en justering av denna regel så att även den äldre djurägaren kan välja rovdjursavvisande stängsel.

Hur började allt?

- I början av 1980-talet konstaterades att varg hade återetablerat sig i norra Värmland och fyra år senare tog vargen några får i Mackartjärn i nordvästra Värmland. Föreningen Våra Rovdjur, en av de två föregångarna som senare bildade Svenska Rovdjursföreningen, var tidigt ute med att försöka stänga ute vargen från dessa får. Man försökte med vanligt elstängsel men det hindrade inte vargen att ta sig in.
- WWF bidrog med pengar vilket gjorde det möjligt för Föreningen Våra Rovdjur att tänka i nya banor. Ett femtrådigt stängsel monterades. Tanken var att trådarna skulle sitta så pass tätt att vargen tvingades försöka krypa under stängslet och då erfara den kraftiga strömstyrkan.
- WWF bidrog med ytterligare medel och fler stängsel kunde byggas i Värmland. Efter Värmland stod Dalmland på tur, även då med ekonomiskt bistånd från WWF.
- 1989 började statliga medel delas ut och Länsstyrelsen i Gävleborg bidrog till ett stängsel i Hälsingland som monterades av Föreningen Våra Rovdjur, Naturskyddsföreningen och jägare.
- 2004 hölls en stängselkurs på Grimsö Viltskadecenter där 30 personer fick utbildning i hur ett rovdjursavvisande stängsel monteras.
- 2021 beviljades Svenska Rovdjursföreningen medel från WWF för att med stängslingsverksamheten främja samexistensen mellan rovdjur och människor. Projektets första fas pågår under 2022-23 och fas två under 2024-25.

Vår vilda granne

Vargen är en av Sveriges främsta toppredatorer och har funnits i landet lika länge som vi människor.

Flocken och reviret

Vargar är sociala, intelligenta djur som värnar sin flock. En vargflock består av ett föräldrapar, deras valpar samt fjolår-svalpar som valt att stanna i flocken. Reviret är ca 10 kvadratmil stort beroende på tillgången på föda. Ju fler bytesdjur – desto mindre revir. Vargar jagar så energisnålt som möjligt och tar oftast de byten som är lättast att fälla.

Föräldraparet är outhärliga

Vargar jagar tillsammans i flock där de äldre erfarna vargarna lär upp de yngre hur man jagar och undviker människor och deras tamdjur.

I Spanien har man sett att angreppen på tamboskap ökade åren efter att man skjutit vargar i regionen. Förklaringen kan vara att när en eller båda föräldrarna i en vargflock skjuts bort så splittras gruppen. Kvarvarande individer bildar nya par vilket kan leda till att fler vargflockar bildas i regionen.

Även i Slovakien visar en nyligen publicerad studie på att avskjutningen av varg inte minskade angreppen på tamdjur.

Den kortsiktiga lösningen att eliminera en individ från en vargflock, som åtgärd för att skydda sina får, kan förändra dynamiken i vargflocken vilket kan leda till konsekvenser som är svåra att förutse.

Skryt oss människor

I Tyskland och Nederländerna har man sett att vargar mestadels tar vilda byten trots att det finns gott om tamdjur i närheten, detta pga att det ofta finns människor i närheten av tamdjuren. Kan man hålla tamdjuren närmare människor minskar risken för angrepp.

Det effektivaste sättet att skydda tamdjur är med korrekt monterade rovdjurssavvisande stängsel.

- **Förebygg med rovdjurs-avvisande stängsel.** Det är oerhört viktigt att vargen inte associerar människor med mat då sådan inlärning är svår att få bort.

- **Ta in tamdjuren i en nattfälla** om möjligt. I slutet av sommaren när valparna är större och behöver mer föda ökar risken att vargflocken ger sig på tamdjur om de får chansen.

- **Skötsel av stängslet är A och O.** För att stängslet ska vara effektivt krävs det att det hålls fritt från gräs och annan växtlighet så att stängslet inte tappar i strömstyrka. Underhållet av stängslet är en avgörande faktor.

Vargen bidrar till en frisk natur

Vargen spelar en stor roll för att upprätthålla balansen i ekosystemen. De reglerar antalet bytesdjur som i sin tur påverkar hur växtmiljöer utvecklas och landskapet utformas.

Har inverkan på bytesdjursstammarna

- Vargens vanligaste bytesdjur är älg och rådjur men dovhjort, kronhjort och vildsvin finns också på menyn. Vargen har i första hand en reglerande funktion på bytesstammarna och genom att de jagar de svagaste djuren stärks bytesstammarna på sikt.
- Vargen äter också sjuka djur eller kadaver. Den kan reducera viruset som orsakar afrikansk svinpest, då viruset blir inaktivt i vargens matsmältningssystem. Vargen kan alltså städa bort smittade kadaver utan att sprida viruset vidare.

Återställer den ekologiska balansen

- Genom att hålla växtätande stammar i balans tillåts växter breda ut sig. Detta gynnar i sin tur andra arter som är beroende av vegetationen för föda och livsmiljö.

När vargen återinfördes till Yellowstone National Park i USA på 1990-talet, minskade älgstammen vilket gjorde att växtligheten kunde återhämta sig. Bävvar återvände till parken och började bygga dammar vilket skapade nya livsmiljöer för fiskar och andra arter.

Lämnar föda till andra djur

- När vargar dödar och ätit sin del lämnar de efter sig kadaver som sedan äts av andra djur som korpar, örnar och björnar, vilket är en viktig matkälla för dessa arter.

Minskar klövviltstammar som skadar grödor

- I Sverige har vi vildsvins- och hjortstammar som årligen kostar jordbruket i förlorad gröda. Genom sin reglering av klövviltstammarna kan vargen hjälpa till att minska skadorna.

SVENSKA
ROVDJURSFÖRENINGEN

Projektet främjar
samexistensen
mellan människor
och stora rovdjur och
finansieras av WWF

Är du redo att börja stängsla?

Svenska Rovdjursföreningen hjälper kostnadsfritt till med montering av rovdjursavvisande stängsel över hela landet.

Besök vår hemsida där du hittar kontaktuppgifter till Sveriges länsstyrelser:

Länk: <https://rovdjur.se/stangsling#lansstyrelsen>

Vill du göra en insats och bli stängslingsvolontär?

Kontakta din **regionsansvarige** på **www.rovdjur.se**.

Ditt bidrag är ovärderligt för Sveriges alla rovdjur!

Vi ser fram emot att hjälpa dig och dina tamdjur!